

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

તાલચેર નગરપાલિકા

વિ.

તાલચેર રેગ્યુલેટેડ માર્કેટ સમિતિ અને અન્ય.

જુલાઈ ૨૮, ૨૦૦૪.

[ ન્યાયમૂર્તિ એસ બી. સિંહા અને ન્યાયમૂર્તિ એસ એચ. કાપડિયા. ]

ઓરિસ્સા કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ :-

કલમ-૪(૪) સાથે વાંચતા પેટા કલમ-૨(vi) અને ૨(vii) - નગરપાલિકા દ્વારા માલિકીનું બજાર-કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ દ્વારા વિનંતી કરાયેલ - હસ્તાંતરણ માટે નગરપાલિકાની જવાબદારી, આ જોગવાઈ સ્પષ્ટપણે આદેશ આપે છે કે, બજાર વિસ્તારમાં આવતા નગરપાલિકા અથવા ગ્રામ પંચાયતના બજારને પણ જો તેના માટે વિનંતી કરવામાં આવે તો તેને સ્થળાંતરિત કરવું પડશે - ઓરિસ્સા મ્યુનિસિપલ એક્ટ, ૧૯૫૦ - કલમ-૨૯૫ અને ૨૯૬ - ભારતનું બંધારણ - સાતમી અનુસૂચિ - સૂચિ II, એન્ટ્રીસ ૫ અને ૨૮.

ભારતનું બંધારણ :-

હકીકતોના પ્રશ્નની તપાસ સાથે સંકળાયેલી અનુચ્છેદ-૧૩૬ અરજીને સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ પ્રથમ વખત ઉઠાવવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.

મેક્સિમ 'જનરલીયા સ્પેશ્યાલીઝસ નોન ડેરોગન્ટ' - લાગુ પડે છે.

શબ્દો અને વાક્યો :-

ઓરિસ્સા કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬માં આવતી અભિવ્યક્તિ "નિયમન".

સામાવાળા બજાર સમિતિએ, અપીલકર્તા નગરપાલિકાને સ્થળાંતરિત કરવા માટે વિનંતી મોકલી હતી. કલમ-૪(૪) ઓરિસ્સા કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬, નગરપાલિકાની માલિકીનું એક વિશિષ્ટ બજાર જેમાં સૂચિત કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અને વેચાણ કરવામાં આવતું હતું. મ્યુનિસિપાલિટી તરફથી કોઈ જવાબ ન મળતા સામાવાળાએ રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી, જેને હાઈકોર્ટ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. અસંતુષ્ટ નગરપાલિકાએ હાલની અપીલ દાખલ કરી હતી.

નગરપાલિકા અથવા ગ્રામ પંચાયતની માલિકીના દૈનિક બજારની જમીન અને મકાન કે, જ્યાં સુચિત કૃષિ-સાંસ્કૃતિક પેદાશો ખરીદવામાં આવે છે અને વેચવામાં આવે છે તે પ્રશ્ન પર, જો તેની માંગણી કરવામાં આવે તો તે બજાર સમિતિને ટ્રાન્સફર કરવા માટે જવાબદાર છે. અરજી નામંજૂર કરતા કોર્ટે ઠરાવ્યું :-

૧.૧. એકવાર બજાર વિસ્તાર જાહેર થઈ ગયા પછી, ઓરિસ્સા કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ની જોગવાઈઓ નગરપાલિકા અથવા ગ્રામ પંચાયતના બજારોને પણ તેની અંદર લાવશે. કાયદાની કલમ-૪ની પેટા-કલમ(૪) સ્પષ્ટપણે આદેશ આપે છે કે, બજાર વિસ્તારમાં આવતા નગરપાલિકા અથવા ગ્રામ પંચાયતના બજારને પણ જો તેના માટે વિનંતી કરવામાં આવે તો તેને સ્થળાંતરિત કરવું પડશે. જો એવા બજારમાં જ્યાં કૃષિ પેદાશો સાથે કેટલાક બિન-કૃષિ પેદાશો પણ વેચવામાં આવે છે, તો તે પોતે જ સામાવાળાને કાયદાની કલમ-૪(૪)માં સમાવિષ્ટ તેની વૈધાનિક શક્તિનો ઉપયોગ કરવા માટે અયોગ્ય ઠેરવશે નહીં. [ ૧૭૨-**G-H** ; ૧૭૩-**E-F**].

૧.૨. ભારતના બંધારણની સાતમી અનુસૂચિની સૂચિ II ની એન્ટ્રી ૫, જે હેઠળ ઓરિસ્સા મ્યુનિસિપલ એક્ટ ઘડવામાં આવ્યો છે, તે સૂચિ II ની એન્ટ્રી ૨૮ની જોગવાઈઓને આધિન રહેશે કારણકે, બજાર સ્થાપિત કરવાની સત્તા એક અલગ અને વિશિષ્ટ છે. એ વાત સાચી છે કે, આ કાયદાનો પ્રાથમિક ઉદ્દેશ ઉત્પાદકોને

વચેટિયાઓ દ્વારા શોષણથી બચાવવાનો છે, પરંતુ રાજ્ય પાસે બજાર સ્થાપિત કરવા માટે જરૂરી કાયદાકીય ક્ષમતા છે અને તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને આ કાયદો બજારોના દાયરામાં આવે છે અને એન્ટ્રી રૂટ દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે. આ કાયદામાં વિશેષ જોગવાઈઓ છે. તે કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અને વેચાણના વધુ સારા નિયમન માટે ઘડવામાં આવ્યું હતું. કલમ-૪(૪)ની જોગવાઈ તે સમયે અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈપણ કાયદામાં તેનાથી વિપરીત કંઈ પણ હોવા છતાં આ અધિનિયમ કાર્યરત છે. તેથી આ કાયદાની જોગવાઈઓ ઓરિસ્સા મ્યુનિસિપલ એક્ટની જોગવાઈઓ પર પ્રભુત્વ ધરાવશે. આમ, આ કિસ્સામાં 'જનરલીયા સ્પેશ્યાલીબસ નોન ડેરોગન્ટ' કહેવત લાગુ પડશે. [૧૭૧-ઈ-એફ ; ૧૭૩-સી-ડી).

આઈ. ટી. સી. લિમિટેડ વિ. કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ અને અન્યો, (૨૦૦૨)૯ એસ. સી. સી. ૨૩૨ ; કામગર સંઘ વિરુદ્ધ મિસ. ઇલેક્ટ્રો સ્ટીલ્સ કાર્સિંગ્સ લિમિટેડ અને એન. આર., જે. ટી. (૨૦૦૪) એસ. પી. એલ. ૧ એસ.સી ૭૮ ; ડી. આર. યાદવ અને અન્ય વિરુદ્ધ આર. કે. સિંઘ અને અન્ય, (૨૦૦૩)૭ એસ.સી.સી ૧૧૦ ; ભારતીય હસ્તકલા એમ્પોરિયમ અને અન્ય વિરુદ્ધ ભારત અને અન્ય, [૨૦૦૩)૭ એસ.સી.સી ૫૮૯ અને એમ. પી. વિદ્યુત કર્મચારી સંઘ વિ. સાંસદ. ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ, જે. ટી. (૨૦૦૪)૩ એસ. સી. ૪૨૩ પર આધાર રાખ્યો હતો.

એમ. સી. વાય. એસ. અરુણાચલ નાદર વગેરે વિરુદ્ધ ધ સ્ટેટ ઓફ મદ્રાસ એન્ડ અનર્સ, [૧૯૫૯] સપ્પ.૧ એસ.સી.આર ૯૨ અને બેલસુંડ સુગર કંપની લિમિટેડ વિ. બિહાર રાજ્ય અને અન્યો, [૧૯૯૯)૯ અેસ. સી. સી ૬૨૦નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

૧.૩. કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અને વેચાણનું નિયમન કરવાની સત્તાનું અર્થઘટન તે સંદર્ભમાં થવું જોઈએ જેમાં તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. દરેક વ્યક્તિ જે બજારમાં કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અને વેચાણમાં સંકળાયેલી હોય તે નિયમનને આધિન રહેશે જેના માટે કાયદો ઘડવામાં આવ્યો છે."નિયમન" અભિવ્યક્તિ એ એક એવો શબ્દ છે જે વ્યાપક રીતે અર્થઘટન કરવામાં સક્ષમ છે. તે આપેલ કિસ્સામાં પ્રતિબંધ સમાન હોય શકે છે.

દીવાની અપીલીય ન્યાયક્ષેત્ર સિવિલ અપીલ નં. ૨૧૫૦/૧૯૯૮.

૧૯૯૬ના OJC નં. ૧૦૨૧૩માં ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટના ૨૧/૧૧/૧૯૯૭ તારીખના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા વતી પી. એન. મિશ્રા, એસ. મિશ્રા, આર. એમ. પટનાયક અને સુ.શ્રી કુમુદ લતા દાસ.

સામાવાળા વતી જનાર્દન દાસ, શ્વેતકેતુ મિશ્રા, સુ. શ્રી મૌસમી ગહેલોત અને

રાધા શ્યામ જેના.

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટીસ એસ બી. સિન્હા દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

અપીલકર્તા તાલચેર મ્યુનિસિપાલિટીએ ઓરિસ્સા મ્યુનિસિપલ એક્ટ, ૧૯૫૦ની કલમ-૨૯૫ હેઠળ તેને આપવામાં આવેલી સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે એક બજારનું નિર્માણ કર્યું હતું. આ બજારનું નિયંત્રણ સદરની કલમ-૨૯૬ મુજબ મ્યુનિસિપલ કાઉન્સિલમાં નિહિત છે. ઓરિસ્સા કૃષિ પેદાશ બજાર અધિનિયમ, ૧૯૫૬ (ટૂંકમાં "અધિનિયમ")ની જોગવાઈઓના અર્થમાં કૃષિ પેદાશો ઉપરોક્ત બજારમાં ખરીદવામાં આવે છે અને વેચવામાં આવે છે.

સામાવાળા - બજાર સમિતિએ અપીલકર્તાના કાર્યકારી અધિકારીને ૧૩/૨/૧૯૯૬ તારીખની વિનંતી મોકલી હતી, જેમાં જણાવ્યું હતું કે, તે ઉપરોક્ત બજારના કબજામાં હોવાથી જ્યાં કૃષિ પેદાશો ખરીદવામાં અને વેચવામાં આવી રહી હતી તે કાયદાની કલમ-૪ની પેટા-કલમ(૪)ની શરતોમાં તેને સ્થળાંતરિત કરવા માટે જવાબદાર છે. ૧૯/૭/૧૯૯૬ના પત્રના સંદર્ભમાં ટોપી અને અંગારુઆ ખાતે આવેલી જમીન સોંપવા માટે આવી જ વિનંતી કરવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તાએ ઉપરોક્ત વૈધાનિક વિનંતીનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા અને/અથવા ઉપેક્ષા કરી હોવાથી, સામાવાળાએ અહીં ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટ સમક્ષ એક રિટ અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં અપીલકર્તાને તેના સામાહિક બજારને સ્થળાંતરિત કરવા માટે નિર્દેશ આપવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી, જે જાજંગી સામાહિક બજાર તરીકે જાણીતું છે.

જે મુખ્ય પ્રશ્ન વિચારણા માટે આવે છે તે એ છે કે, દૈનિક બજારની જમીન અને મકાન નગરપાલિકાની માલિકીનું છે કે ગ્રામની પંચાયત કે, જ્યાં સુચિત કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અને વેચાણ કરવામાં આવે છે, જો તેની માંગ કરવામાં આવે તો તે બજાર સમિતિને ટ્રાન્સફર કરવા માટે જવાબદાર છે.

અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી પી એન. મિશ્રાએ રજુઆત કરી હતી કે, ઓરિસ્સા રાજ્ય દ્વારા ભારતના બંધારણની સાતમી અનુસૂચિની સૂચિ II ની એન્ટ્રી ૨૬, ૨૭ અને ૨૮માં સમાવિષ્ટ તેની કાયદાકીય ક્ષમતાનો ઉપયોગ કરીને આ કાયદો ઘડવામાં આવ્યો હતો કે જેનો ઉદ્દેશ કૃષિ પેદાશોના ઉત્પાદકોને વચેટિયાઓ અને નફાકારકો દ્વારા શોષણથી બચાવવા અને ખેડૂતોને તેમની પેદાશો માટે વાજબી વળતર મેળવવા માટે સક્ષમ બનાવવાનો છે, જે બજાર જ્યાં મુખ્યત્વે બિન-કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અને

વેચાણ થાય છે. કાયદાની કલમ-૪ની પેટા-કલમ(૪) લાગુ થશે નહીં. આ માટે એમ. સી. વાય. એસ. અરુણાચલ નાદર વગેરે પર મજબૂત નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે. ધ સ્ટેટ ઓફ મદ્રાસ એન્ડ અનર્સ, [૧૯૫૯] સપ્પ. એલ. એસ. સી. આર. ૯૨ અને બેલસુંડ સુગર કંપની લિમિટેડ વિ. બિહાર રાજ્ય અને અન્ય, [૧૯૯૯]૯ અેસ.સી. સી. ૬૨૦.

બીજી બાજુ, સામાવાળા વતી હાજર રહેલા શ્રી દાસ વિદ્વાન વકીલની રજૂઆત એ છે કે, કાયદાની કલમ-૪(૪)માં ઉપયોગમાં લેવાતી ભાષા સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ હોવાથી, હાઈકોર્ટના ચુકાદાને યોગ્ય રીતે પ્રસ્તુત કરવામાં આવ્યો હોવાનું માનવામાં આવે છે. વિદ્વાન વકીલે ધ્યાન દોર્યું હતું કે, કાયદાની કલમ-૪(૪)ના અધિકારો પર સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યો નથી.

આ કાયદો કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અને વેચાણનું વધુ સારું નિયમન કરવા અને રાજ્યમાં કૃષિ પેદાશો માટે બજારોની સ્થાપના કરવા માટે ઘડવામાં આવ્યો છે.

ઓરિસ્સા સરકારના સહકાર વિભાગે ૨/૮/૧૯૯૩ અને ૧૯/૧૧/૧૯૯૪ તારીખે જાહેરનામા બહાર પાડ્યા હતા, જેમાં વિવિધ અનાજ, તેલીબિયાં, ગોળ અને શેરડી, ફળો, શાકભાજીની વસ્તુઓ અને પશુપાલન ઉત્પાદનોને કૃષિ પેદાશો તરીકે સૂચિત કરવામાં આવ્યા હતા.

આ કાયદાની જોગવાઈઓને કારણે માત્ર જથ્થાબંધ જ નહીં પરંતુ કૃષિ પેદાશોનું છુટક વેચાણ તેમજ જે બજારમાં કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અને વેચાણ કરવામાં આવે છે તેનું નિયમન અને નિયંત્રણ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે. કલમ-૨ (vii) અને ૨(vi)માં વ્યાખ્યાયિત "બજાર વિસ્તાર" અને "બજાર"ને અનુક્રમે કલમ-૪ની પેટા-કલમ(1) અને કલમ-૪ની પેટા-કલમ(૫)ના સંદર્ભમાં જાહેર કરવું જરૂરી છે.

એકવાર બજાર વિસ્તાર જાહેર થઈ જાય પછી, કૃષિ પેદાશોનો વેપાર કરનારાઓના અધિકારો ઉપરોક્ત કાયદાની જોગવાઈઓ દ્વારા સંચાલિત થશે.

ભારતના બંધારણની સાતમી અનુસૂચિની સૂચિ II ની એન્ટ્રી ૨૬, ૨૭ અને ૨૮ હેઠળ તેની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને આવા કાયદો ઘડવાની રાજ્યની કાયદાકીય ક્ષમતા વિવાદમાં નથી. આ કાયદો માલ-સામાનના પુરવઠા અને વિતરણ, તેમજ તેમાં વેપાર અને વાણિજ્ય સાથે સંબંધિત છે કારણકે, તે ચોક્કસ બજારોમાં કરવામાં આવતા માલ-સામાનના વેચાણ અને ખરીદીનું નિયમન કરવા માંગે છે.

ભારતના બંધારણની સાતમી અનુસૂચિની સૂચિ II ની એન્ટ્રી ૫, જે હેઠળ

ઓરિસ્સા મ્યુનિસિપલ એક્ટ ઘડવામાં આવ્યો છે, તે એન્ટ્રી રટની જોગવાઈઓને આધિન રહેશે કારણકે, બજાર સ્થાપિત કરવાની સત્તા એક અલગ અને વિશિષ્ટ છે. એ વાત સાચી છે કે, આ કાયદાનો પ્રાથમિક ઉદ્દેશ એમ. સી. વાય. એસ. અરુણાચલ નાદર (ઉપરોક્ત) અને બેલસુંડ સુગર કંપનીમાં રાખવામાં આવ્યો છે. લિમિટેડ (ઉપરોક્ત)એ ઉત્પાદકોને વચેટિયાઓ દ્વારા શોષણથી બચાવવા માટે છે, પરંતુ રાજ્ય પાસે બજાર સ્થાપિત કરવા માટે જરૂરી કાયદાકીય ક્ષમતા છે અને તે બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને ઉપરોક્ત કાયદો બજારોના દાયરામાં આવે છે અને એન્ટ્રી રટ દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે, (જુઓ આઈટીસી લિમિટેડ વિરુદ્ધ કૃષિ પેદાશ બજાર સમિતિ અને અન્ય, [૨૦૦૨] ૯ એસ. સી. સી. ૨૩૨). આ નિર્ણય તાજેતરમાં એન્જિનિયરિંગ કામગર યુનિયન વિરુદ્ધ એમ./એસ. ઇલેક્ટ્રો સ્ટીલ્સ કાર્સ્ટિંગ્સ લિમિટેડ અને એ. એન. આર., જે. ટી. (૨૦૦૪) સુપ્તમાં અનુસરવામાં આવ્યો છે. એલ એસ.સી ૭૮.

કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અને વેચાણના વધુ સારા નિયમન માટે અગાઉ નોંધાયેલો આ કાયદો ઘડવામાં આવ્યો હતો.

કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અને વેચાણને નિયંત્રિત કરવાની સત્તાનું અર્થઘટન તે સંદર્ભમાં થવું જોઈએ જેમાં તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. દરેક વ્યક્તિ જે બજારમાં કૃષિ પેદાશોની ખરીદી અને વેચાણમાં સંકળાયેલી હોય તે નિયમનને

આધિન રહેશે, જેના માટે તે કાયદો ઘડવામાં આવ્યો છે. અભિવ્યક્તિ "નિયમન" એ એક એવો શબ્દ છે જે વ્યાપક રીતે અર્થઘટન કરવામાં સક્ષમ છે. તે આપેલ કિસ્સામાં પ્રતિબંધ સમાન હોઈ શકે છે.

કાયદાની કલમ-૪(૪)નો અર્થ તે સંદર્ભમાં થવો જોઈએ. અધિનિયમની કલમ-૪(૪) આ રીતે વાંચે છે -

"હાલમાં અમલમાં હોય તેવા કોઈ કાયદામાં તેનાથી વિપરીત કંઈપણ હોવા છતાં, બજાર સમિતિ, પેટા-કલમ(૧) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલા જાહેરનામા પછી, વિનંતી દ્વારા, કોઈ પણ નગરપાલિકા અથવા ગ્રામ પંચાયતને એવી કોઈ જમીન અથવા મકાન કે, જે સંબંધિત બજાર વિસ્તારની અંદર સંપૂર્ણપણે અથવા અંશતઃ સ્થિત હોય, જેનો ઉપયોગ બજારની સ્થાપના પહેલા તરત જ આવી નગરપાલિકા અથવા ગ્રામ પંચાયત દ્વારા સમાન હેતુ માટે કરવામાં આવતો હતો, તેને હસ્તાંતરિત કરવાની જરૂર પડી શકે છે અને નગરપાલિકા અથવા ગ્રામ પંચાયત, જે પણ હોય, માંગ પ્રાપ્ત થયાની તારીખથી એક મહિનાની અંદર જમીન અથવા મકાન અથવા બંનેને સ્થળાંતરિત કરશે. બજાર સમિતિની માગણીમાં નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબ અને કલમ-૧૧ હેઠળ બજાર સમિતિ દ્વારા તેમાંથી મેળવવામાં આવેલી ચોખ્ખી આવક દર વર્ષે બજાર સમિતિ અને સંબંધિત નગરપાલિકા અથવા ગ્રામ પંચાયત દ્વારા સમાન રીતે વહેંચવામાં આવશે.

પરંતુ કોઈ પણ એક વર્ષમાં નગરપાલિકા અથવા ગ્રામ પંચાયતનો હિસ્સો તેના દ્વારા જમીન અથવા મકાનમાંથી મેળવેલી સરેરાશ ચોખ્ખી આવકના એંસી ટકાથી ઓછો નહીં હોય અથવા હસ્તાંતરણની તરત પહેલાના ત્રણ વર્ષ દરમિયાન આ રીતે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવેલ હોય.

બજાર ગ્રામ પંચાયતની નગરપાલિકાનું હોય શકે છે પરંતુ એકવાર બજાર વિસ્તાર જાહેર થઈ ગયા પછી ઉપરોક્ત કાયદાની જોગવાઈઓ આવા બજારોને પણ તેની અંદર લાવશે. કલમ-૪ની પેટા-કલમ(૪) સ્પષ્ટપણે આદેશ આપે છે કે, બજાર વિસ્તાર સાથે આવતા નગરપાલિકા અથવા ગ્રામ પંચાયતના બજારને પણ તેના માટે જરૂરી સ્થળાંતરણ કરવું પડશે. આવી ટ્રાન્સફરની સ્થિતિમાં, કલમ-૧૧ હેઠળ બજાર સમિતિ દ્વારા તેમાંથી મેળવવામાં આવેલી ચોખ્ખી આવક દર વર્ષે બજાર સમિતિ અને સંબંધિત નગરપાલિકા અથવા ગ્રામ પંચાયત દ્વારા સમાન રીતે વહેંચવામાં આવશે. કલમ-૪ની પેટા-કલમ(૪) સાથે જોડવામાં આવેલ પરંતુ વધુમાં જણાવે છે કે, કોઈપણ એક વર્ષમાં નગરપાલિકા અથવા ગ્રામ પંચાયતનો હિસ્સો જમીન અથવા મકાનમાંથી મેળવેલી સરેરાશ ચોખ્ખી આવકના એંસી ટકાથી ઓછો નહીં હોય અથવા હસ્તાંતરણની તરત પહેલાના ત્રણ વર્ષ દરમિયાન આ રીતે ટ્રાન્સફર કરવામાં આવેલ હોય.

તે સાચું છે કે, અપીલકર્તા નગરપાલિકા એક સ્થાનિક સત્તા છે. વધુમાં એ વાત સાચી છે કે, ઓરિસ્સા મ્યુનિસિપલ એક્ટની કલમ-૨૯૫ની દ્રષ્ટિએ અપીલકર્તા જાહેર બજારો તરીકે ઉપયોગ કરવા માટે જગ્યાઓ પુરી પાડવાનો હકદાર હતો, જેના નિયંત્રણનો ઉપયોગ અહીં અગાઉ નોંધ્યું છે તેમ મ્યુનિસિપલ કાઉન્સિલ દ્વારા કરવામાં આવે છે.

જો કે, આ કાયદામાં વિશેષ જોગવાઈઓ છે. આ અધિનિયમની કલમ-૪(૪)ની જોગવાઈ હાલમાં અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈપણ કાયદામાં તેનાથી વિપરીત કંઈપણ હોવા છતાં કાર્યરત છે. તેથી ઉપરોક્ત કાયદાની જોગવાઈઓ ઓરિસ્સા નગરપાલિકા કાયદાની જોગવાઈઓ પર પ્રભુત્વ ધરાવશે. આમ, આ કિસ્સામાં 'જનરલીયા સ્પેશ્યાલીઝસ નોન ડેરોગન્ટ' કહેવત લાગુ થશે. (જુઓ ડી. આર. ચાદવ અને અન્ય વિરુદ્ધ આર. કે. સિંહ અને અન્ય, [૨૦૦૩] ૭ એસ.સી.સી ૧૧૦ ; ભારતીય હસ્તકલા એમ્પોરિયમ અને અન્યો વિરુદ્ધ ભારત સંઘ અને અન્યો, [૨૦૦૩] ૭ એસ. સી. સી ૫૮૯ અને એમ પી. વિદ્યુત કર્મચારી સંઘ વિરુદ્ધ એમ પી. વીજળી બોર્ડ, જે. ટી. (૨૦૦૪)૩ એસ. સી. ૪૨૩).

જો એવા બજારમાં જ્યાં કૃષિ પેદાશો સાથે કેટલીક બિન-કૃષિ પેદાશો પણ વેચવામાં આવે છે, તો તે પોતે જ સામાવાળાને કાયદાની કલમ-૪(૪)માં

સમાવિષ્ટ તેની વૈધાનિક શક્તિનો ઉપયોગ કરવા માટે અયોગ્ય ઠેરવશે નહીં. એકવાર, સામાવાળા પાસે કલમ-૪ની પેટા-કલમ(૪) હેઠળ નગરપાલિકા અથવા ગ્રામ પંચાયત સત્તાની માલિકીનું અને/અથવા માલિકીનું બજાર અસ્તિત્વમાં હોય શકે તેવા બજાર વિસ્તારને સુચિત કરવા માટે ઉપરોક્ત કાયદાની જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં જરૂરી અધિકારક્ષેત્ર હોય તો, અમારા મતે, સામાવાળા સમિતિ દ્વારા તેનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.

શ્રી મિશ્રાએ એવી દલીલ કરી હતી કે, કૃષિ પેદાશો ઉપરાંત બજારમાં બિન-કૃષિ પેદાશો પણ ખરીદવામાં આવે છે અને વેચવામાં આવે છે અને તેથી, સંબંધિત સત્તાવાળાઓ દ્વારા આ બજારની સ્થાપનામાં નગરપાલિકાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ શોધવો ફરજિયાત હતો, જેમાં આ અદાલત દ્વારા પ્રથમ વખત પ્રવેશ કરી શકાતો નથી કારણકે, આવી દલીલ હાઈકોર્ટ સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવી નથી. વધુમાં અપીલકર્તાએ ઉપરોક્ત બજારમાં બિન-કૃષિ પેદાશોના વેચાણની અસર અંગે હાઈકોર્ટ સમક્ષ કોઈ દલીલ કરી ન હતી. હકીકતના પ્રશ્નોની તપાસનો સમાવેશ કરતી આવી દલીલને આ અદાલત સમક્ષ પ્રથમ વખત ઉઠાવવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી ; ખાસ કરીને જ્યારે આપણી સમક્ષ વિશેષ રજા અરજીમાં કોઈ તથ્યાત્મક પાયો મુકવામાં આવ્યો નથી.

વધુમાં, ઉપરોક્ત જોગવાઈની માન્યતા અથવા કાયદેસરતા પર સવાલ

ઉઠાવવામાં આવ્યા નથી, આ તબક્કે આ પ્રકૃતિના કિસ્સામાં અપીલકર્તાની કોઈ અરજી ન હોવાના કારણે સદર વિનંતી કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.

ઉપરોક્ત કારણોસર, આ અપીલમાં કોઈ યોગ્યતા નથી જે તે મુજબ બરતરફ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ બાબતે કોઈ હુકમ નથી.

આર. પી.

અપીલ રદ કરવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.